

Araştırma Makalesi

Otsu Hadisesi (1891): On dokuzuncu yüzyılın sonunda Rusya-Japonya ilişkileri ve Mustafapaşa'da bir duvar resmi

Hasan Ali Karasar ^{1,*}

¹ Prof. Dr., Kapadokya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0003-3129-9706.

* İletişim: hasanali.karasar@kapadokya.edu.tr

Gönderim: 12.06.2022; Kabul: 28.06.2022. DOI: <http://dx.doi.org/10.38154/cjas.23>

Öz: Japonya ziyareti sırasında Rusya İmparatorluğu veliaht prensi Nikolay Aleksandroviç'e karşı bir suikast teşebbüsü gerçekleşmiştir. Prens, Japonya'da dünya turunun bir parçası olarak Trans-Sibirya Demiryolu'nun doğu yönünden inşasını başlatmak üzere bulunmaktaydı. Bu makale, Nikolay Aleksandroviç'in yaşadığı bu suikast girişiminin Kapadokya'daki bir konağın duvarına oryantalist bir üslupla neden ve nasıl taşındığı sorularının cevaplarını aramaktadır. Makale, Otsu hadisesi olarak bilinen suikast girişiminin ve ardından yaşanan sürecin Japonya için önemli bir yargı bağımsızlığı sınavı olduğunu ve hem muhtemel bir uluslararası gerginliğin önüne geçtiğini hem de Japonya'da halkın adalete olan güvenini tazelediğini öne sürmektedir. Otsu hadisesinin Batı'daki yankıları ve resmedilişi yirmi yıldan fazladır hızlı bir Batılılaşma ve modernizasyon içinde olan Japonya'nın Batı'da hala oryantalist bir bakış açısından potansiyel bir koloni genişleme alanı olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Vahşi bir samuray olarak resmedilen suikastçi, aslında düzenli Japon polis gücünün modern Batılı giysileri içinde bir memur olmasına rağmen on dokuzuncu yüzyıl başı samuraylarına benzetilmek istenilmiştir. Olayın tüm detayları incelendiğinde Nikolay'ın hayatını kurtaran iki kişinin Japon çek çek sürücüleri olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan resmi tarih ve Batı basınında Nikolay'ın hayatını kurtaranın Yunan Prensi George olduğu bilgisi yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Otsu hadisesi, II. Nikolay, Rus-Japon ilişkileri, Mustafapaşa, Haralambos Konağı

Otsu Incident (1891): Russia-Japan relations at the end of the nineteenth century and a mural in Mustafapaşa

Abstract: During his visit to Japan, an assassination attempt took place against the crown prince of the Russian Empire, Nicholas Alexandrovich. The prince was in Japan to initiate the construction of the eastern part of the Trans-Siberian Railway. This article seeks answers to the questions of why and how this assassination attempt of Nicholas Alexandrovich was carried to the wall of a mansion in Cappadocia, in an orientalist style. The article argues that the assassination attempt, known as the Otsu incident, and the process that followed was an important test of judicial independence for Japan and both prevented a possible international tension and renewed the public confidence in justice in Japan. The repercussions and portrayal of the Otsu incident in the West reveal that Japan, which has been in rapid Westernization and modernization for more than twenty years, is still seen in the West as a potential colonial expansion area from an orientalist point of view. The assassin, portrayed as a savage, was intended to be likened to early nineteenth-century samurai, even though he was actually an officer of the regular Japanese police force dressed in modern Western uniforms. When all the details of the incident are examined, it is understood that the two people who saved the life of Nicholas were Japanese check-check drivers. On the other hand, the official Russian history and the Western press portrayed the Greek Prince George as the lifesaver of Nicholas.

Keywords: Otsu incident, II. Nicholas, Russia-Japan relations, Mustafapaşa, Haralambos Mansion

Giriş

Rusya İmparatorluğu veliaht prensi Nikolay Aleksandroviç'in (1868-1918) [ileride Rus İmparatoru II. Nikolay (1894-1917)] maiyetindekiler ile Japonya'yı ziyareti sırasında 11 Mayıs 1891 tarihinde kendisine karşı bir suikast teşebbüsü gerçekleşti. O sıralarda 23 yaşındaki genç prens kalabalık bir heyet ile Azak Hatırası (*Pamiat Azova*)¹ isimli zırhlıda çıkmış olduğu dünya turunun bir parçası

¹ Azak Hatırası ismi, Rus Donanmasının ilk ortaya çıktığı yer olan Azak'a ithafen verilmiş bir isimdir. I. Petro tarafından 1695 ve 1696 yıllarında düzenlenen ve Azak Kalesi'nin alınmasıyla sonuçlanan Azak Seferleri hem Petro'nun elde ettiği ilk büyük askeri başarı olmuştur, hem de Rus Donanmasının geniş çaplı inşasına yol açmıştır.

olarak Vladivostok'ta Trans-Sibirya Demiryolunun doğu yönünden inşasını başlatmak, bu yeni projenin temel atma törenine katılmak üzere seyahat ediyordu. Japonya ziyareti veliaht prensin bir yıl önce başlamış olduğu büyük dünya turunun son duraklarından biriydi. Babası Rus İmparatoru III. Aleksandr (1845-94) onu bu seyahate dünyayı görmesi ve gelecek için hazırlanması için göndermişti. Küçük kardeşi Georgiy Aleksandroviç (1871-99) onunla Hindistan'a kadar gelmiş ancak orada yakalandığı verem hastalığı nedeniyle, tedavi görmek için seyahati yarıda keserek eve dönmüştü. Bu önemli seyahatte veliaht prens ve maiyetindekilere Rus İmparatorluk Pasifik Filosunun güçlü gemileri de eşlik etmekteydiler. Hindistan ziyaretinin ardından zırhlının rotası, o zamanlar hızlı modernleşmesi ve sanayileşmesi ile büyük merak uyandıran, diğer taraftan hala egzotik bir ülke olarak görülen Japonya'ya çevrilmişti.

Veliaht prensin Japonya ziyareti sırasında yukarıda zikredilen suikast teşebbüsü, Türkiye'nin ücra denilebilecek bir köyünde 1892 yılında yaptırılmış bir konağın bir duvar resminde yer almaktadır. Şu anda Kapadokya Üniversitesi idari binası olarak kullanılan bu konakta bulunan bu büyük duvar resmi günümüze değin önde gelen sanat tarihçileri tarafından incelenmiştir. Diğer taraftan resme konu olan olay ne Türkçe literatürde ne de İngilizce, Rusça veya Japonca literatürde etraflıca ele alınmıştır. Bunun bir nedeninin, bu olayın üzerinin örtülerek unutturulmak istenmesi olabileceği düşünülmektedir. Olay 1891 yılında cereyan etmiş ve 1892'de inşa edilen konağın en önemli duvarına resmedilmiştir. Konağın duvarındaki resim Fransızca yayımlanan bir gazetedeki temsili çizimden kopyalanmıştır. Oryantalist bir üslupla yapılan resimde hem suikastçı hem de Japonya, olduğundan çok farklı ve vahşi bir biçimde resmedilmiştir. Bu makale, Nikolay Aleksandroviç'in yaşadığı bu suikast girişiminin Kapadokya'daki bir konağın duvarına, üstelik oryantalist bir üslupla, neden ve nasıl taşındığı sorularının cevaplarını aramaktadır.

Büyük seyahat ve tarihçi Ukhtomskiy

On dokuzuncu yüzyıl veya Sömürge İmparatorlukları Çağı, Avrupalı Koloni İmparatorluklarının seyyahlarının, coğrafya cemiyetlerinin ve veliaht prenslerinin egzotik ülkelere, birbirlerinin kolonilerine veya henüz sömürgeleştirilmemiş memleketlere yaptıkları turlarla doludur. Tarihin gördüğü en büyük denizaşırı sömürge İmparatorluğu olan Büyük Britanya İmparatorluğu ile yine tarihin gördüğü en büyük karasal sömürge imparatorluğu olan Rusya İmparatorluğu'nun Asya üzerindeki sömürge yarışı "Büyük Oyun" literatüründe biraz da efsaneleştirilerek detayları ile anlatılmıştır.²

² Bazı örnekler için, bkz: Kaye (1857); Fromkin (1980); Rezun (1986); Hauner (1984).

Yüzyılın sonlarına doğru Rus entelektüelleri ve devlet adamları arasında Batıcılık eski gücünü kaybetmiş, Asyacılık ve Slavofil düşünceler hızla mevkii kazanmıştı. Veliaht prensin bu gezisi ona hem dünyayı göstererek potansiyel genişleme sahaları hakkında fikir verecek, hem de Vladivostok'tan St. Petersburg'a dönüş yolunda Rusya İmparatorluğu'nun azameti hakkında daha iyi bir deneyim yaşatacaktı (Schneider 2016, 3-4).

Nikolay'a bu seyahatinde şahsi tarihçisi diyebileceğimiz bir Rus aristokrat bilim adamı da eşlik etmekteydi. Prens Ukhtomskiy (1861-1921) adındaki bu genç bilim adamı, muhafazakâr Slavofil çevrelerin parlayan bir yıldızı gibiydi ve Rusya'nın geleceğinin Asya'da sömürgeler kurmak olduğuna inanan romantik bir milliyetçiydi. Bu özellikleri dolayısıyla İmparatorluk Coğrafya Cemiyetine üye olarak seçilmiş ve veliaht Prens Nikolay'ın eğitimi ile de görevlendirilmişti. Nikolay'ın Büyük Seyahat'inin (1890-91) bir "büyük Asya turu" haline dönüşmesinde Ukhtomskiy'nin önemli bir payı vardı. Seyahatin adım adım her günü ve seyahat esnasında yaşanan olaylar ayrıntılarıyla not ediliyordu. Daha sonra bu seyahatname 1897 yılında üç cilt halinde ve elbette beklenildiği gibi ağır bir oryantalist dil ile birlikte yayımlanacaktı (Ukhtomskiy 1897). Kitabın yazılması altı yıl sürdü ve her cümlesi Nikolay tarafından kontrol edildi, ardından kitap Leipzig'de basıldı. Zamanın en pahalı kitaplarından biri olmasına rağmen dört baskı yaptı ve çeşitli dillere çevrildi.

Marlène Laruelle (2008), Ukhtomskiy'nin kişiliği ve siyasi görüşlerinin imparatorluk sarayındaki yansımalarını ele alan bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma, Ukhtomskiy'nin genç veliaht prens üzerindeki Asyacı tesirinin imparatorluğun II. Nikolay dönemindeki oryantalist eğilimlerine temel hazırladığını net şekilde ortaya koymaktadır. Ukhtomskiy tarafından 1893'te hanedan ailesi ile tanıştırılan Buryat Badmaev daha sonra "Buryat Rasputin" lakabını alacak kadar ailenin bir parçası olmuştur. Bunu sadece Budist "Beyaz Çar" mitolojisini Rus Çarına uygulamakla veya Rusya İmparatorluğunu Yeni Moğol İmparatorluğu olarak nitelendirdiği görüşleri ile değil, daha ziyade geleneksel Tibet tıbbını Çarlık ailesinin hizmetine sunması ile sağlamıştır. Birçok bakan ve resmi yetkili bu adamın cebini dolduran ticari faaliyetlerinden açıkça bahsetmekten de çekinmemişlerdir. Badmaev ve Uktomskiy'nin Asyacı siyasetinin 1904-1905 Rus-Japon savaşını da körükleyen önemli etkenlerden biri olduğunu iddia eden Laruelle, Uktomskiy'i imparatorluğun resmi Asyacılığının babası olarak görmektedir.

Kuzen George versiyonu

Prens Nikolay'ın yakın arkadaşı ve kuzeni, Yunanistan ve Danimarka Prensi George (Yorgos) (1869-1957) da kendisine bu seyahatte eşlik etmekteydi. Prens

George'un babası bir Danimarka Prensi olan ve ardından bağımsız Yunanistan'ın ikinci kralı olacak olan (1863-1913) Kral I. George'tu. Annesi ise Rus Büyük Düşesi ve Yunanistan Kraliçesi Olga Konstantinovna (1851-1926) idi. Bu şekilde Nikolay ile kuzendiler. Romanov hanedanının bir üyesi olan Olga Konstantinovna'nın babası İmparator I. Nikolay'ın (1796-1855) ikinci oğlu olan Konstantin Nikolayeviç'ti (1827-1892). Yani iki Prensin de büyük dedeleri birdi. Kuzen George annesinin dinini yani Ortodoksluğu seçmişti ve babasının dini olan Luteran Protestanlığa uzaktı (Bertin 1982, 88).

Normalde sakin, eğlenceli ve şakacı olan George'un kitaplara konu olacak denli politik veya askeri maceraları olmamıştır. İsmi en çok duyurduğu hadiselerden biri, Rus veliaht prensi kuzenini Japonya'da bir suikastçinin keskin kılıcından kurtarması olmuştur. Oryantalist bir ve kolonyal yaklaşımın hâkim olduğu Yunan ve Batı basınında Nikolay'ın hayatını aristokrat ve akraba kuzen George'un kurtarması, Japon çek çek sürücülerinin kurtarmasından daha şık görülmüş olmalı ki, hikâye bu şekilde yansıtılmıştır. Kuzen George hakkında en detaylı bilgileri eşi Prenses Marie Bonaparte'ın biyografisinden öğreniyoruz.³ Prenses Fransa'nın en zengin kadınlarından biriydi çünkü Monte Carlo kumar endüstrisini yöneten şirket ona miras kalmıştı. Kuzen George'un Otsu hadisesini hanımına aktardığı şekli ve hayal kırıklıkları yıllar sonra Marie Bonaparte'ın hatıratında şu şekilde yer alıyordu:

1891 yılında, daha 22 yaşında bile değilken, George kuzeni Nikolay'ın, Rus veliaht prensinin, dünya turuna Rus donanmasının bir binbaşı olarak eşlik etti. Üç Rus savaş gemisinin eskortluk ettiği Azak kruvazöründe Seylan, Singapur, Java, Siyam, Çin ve Japonya'ya gittiler. Tapınakları, antik kalıntıları ziyaret ettiler, kaplanlar, filler ve timsahlar avladılar. 9 Mayıs günü gemiler Kobe limanına girdi. Oradan veliaht prens ve kuzeni Kyoto ve ardından Otsu'ya trenle geçtiler. Orada dar bir sokaktan geçerlerken, koruma amaçlı duran bir polis kılıcını çekerek çek çekin arkasından yaklaşıp Nikolay'ın başına iki darbe indirdi. Şans eseri Nikolayın başındaki şapka onu korudu. George kuzeninin tam arkasındaki çekçekten fırlayarak elindeki bastonla saldırganı devirdi. Saldırgan polis olmuş eski bir samuraydı ve batılılardan nefret ediyordu. Veliaht prensin yarası sarıldı ve trenle Kyoto'ya geri döndüler.

Veliaht prensin maiyetinden birileri St. Petersburg'a yanıltıcı bir rapor yolladı. Aslında kurtarıcı olan George bu raporda saldırıyı provoke etmekle suçlanıyordu. Bir versiyona göre kuzenini kötü namı olan yerlere götürüyor, bir başka versiyona göre de kuzenini ayakkabıları ile kutsal mabetlere girmeye teşvik ederek yelek halkın öfkesini kışkırtıyordu. Marie bunu hatıralarında yazarken II. Nikolay'ın günlüğünden 8 Ekim 1891 tarihli bir alıntı yapıyor. Bu tarihte iki kuzen

³ Napoleon Bonaparte'ın yeğeni olan bu kadın yirminci yüzyıl psikanaliz çalışmalarında Freud'dan sonra önemli bir isim olarak kabul edilir. Biyografisi için, bkz: (Bertin 1982).

bu trajediden beş ay sonra bir aile buluşması vesilesi ile Danimarka'da bir araya gelirler. 'Etrafta yüzen dedikodulara hayret ediyorum. Görünen o ki, Baryatinskiy hayatımı kurtaranın George olmadığını söylüyor. Bundan ne kazancı olacağını umduğunu merak ediyorum. Kendisini mi affettirmeye çalışıyor? (Ama kim onu bir şey yapmamakla suçladı ki?) George'u karalamaya mı çalışıyor? Ama neden? Bence tamamen saçma.' Bu günlük Ekim devriminden sonra yayınlanmıştı. George, utanç içinde kuzeninden ayrılmıştı. [Bu hadiseden sonra] İngiltere'ye varışında Kraliçe Viktorya onu kabul etmedi. Ancak amcası Galler prensi onu bir sorgudan geçirdi ve masumiyetine inandı (Bertin 1982, 86-87).

Bir başka versiyon ise George'un olay hakkında babası Yunan Kralına yolladığı bir mektubun Danimarka'da *Berlingske Tidende* gazetesinde Mayıs 1891'de yayımlanması ile ortaya çıktı. Bu versiyonda da George'un duyduğu bir ses üzerine çek çekten fırlayarak kaçan Nikolay'ı görmesi ve saldırganı kafasına bastonla vurarak etkisiz hale getirmesi anlatılıyordu. Bu versiyonda Nikolay önce bir dükkâna kaçıyor, hemen sonra oradan çıkarak başka tarafa yöneliyordu (Schneider 2016, 9). Yunan versiyonuna göre Nikolay'ın yaveri Prens Baryatinskiy George'un Nikolay'ın hayatını kurtarmasını büyük bir sorun yapmıştı ve St. Petersburg'a yanıltıcı telgraflar çekiyordu. Ayrıca Danimarka gazetesinde yer alan mektupta Nikolay'ın korkak ve kaçan biri olarak yansıtılması Avrupa'da eğlence konusu oluyordu (Schneider 2016, 10).

Japonya ve Otsu Hadisesi

27 Nisan 1891 sabahı Nagasaki limanına yedi modern Rus savaş gemisi giriyordu. Bunlar *Pamyat Azova* (Azak Hatırası) ve Vladimir Monomakh Firkateynleri, Amiral Nakhimov Kruvazörü, Cigit Yelkenlisi ile Manjur, Bobra ve Koreets hücumbotları idiler (Lensen 1961, 232). Ortodoksların kutsal haftası idi ve Nikolay oruç tutuyordu. Bu yüzden Nikolay resmi ziyarete paskalya yortusunu takip eden pazartesi günü yani 4 Mayıs 1891'de gemisinden inerek başladı. Program sabah 10'da Japon Prensi Arisugava'nın gemiye gelerek Nikolay'ı ziyareti ile başladı. Ardından Nikolay ve heyeti limana çıktılar. Resmî törenin ardından çek çek arabaları ile valinin evine gidip dinlendiler ve öğle yemeği yediler. Nikolay ve maiyeti Japonya'ya varmadan önce, Hindistan, Seylan, Cava, Siyam ve Çin'de egzotik ziyaretler yapmışlar, av partilerine katılmışlar, tarihi yerleri gezmişlerdi. Buradaki beklentileri de farklı değildi.

1868'den itibaren hızlı bir reform sürecine giren Japonya özellikle 1889'da kabul ettiği anayasası ile tüm dünyanın ilgisini çeken, hem egzotik hem de hızla modernleşen bir imaja sahipti. Bu döneme geç Meiji dönemi demek mümkündür. Reformları gerçekleştiren liderler hızla sahneden çekiliyor, kurumlar olgunluk seviyesine ulaşıyorlardı (Neto 2006, 1). Hızlı reformlardan ve Batılılaşmanın baş

döndürücü etkilerinden Japon toplumu da etkileniyordu. Görünüşteki barışçıl havanın ardında içten içe kaynaklı bir Japon toplumu vardı (Neto 2006, 2). Mesela Kasım 1890'da İmparator'un Meclisin açılış törenine giderken geçtiği yolda Batılı hanımların yeterince saygı gösterisi yapmamaları toplumsal kızgınlığa dönüşmüş, küçük çaplı olaylar yaşanmıştı.

Meiji reformları sonucu eski imtiyaz ve gelirlerinden olan sosyal sınıflar yeni döneme ayak uydurmaya çalışıyorlardı. Bunların en önemlisi olan samuray sınıfı ise yeni dünyaya intibakını ağırlıklı olarak modern orduya veya polis gücüne katılarak sağlamaya çalışıyordu (Neto 2006, 3). Sıkı anayasal düzenlemelerle kurulan hükümet sisteminde İmparator'un sembolik ancak güçlü konumu eğitim sistemi ile milli kimliğin parçası haline getirilmiş, Şinto dininin yeniden güçlendirilmesi, Budist tapınaklarının ayrılması ile yeni bir kültür oluşturulmuştu (Neto 2006, 9).

Bu dönemde Japonya'da hâkim olan görüş Rusya'nın tarihi düşman olduğu yönündeydi. 1875 St. Petersburg Antlaşması ile Sahalin Adasının Rusya'ya terki Japonya'nın kuzeye doğru genişlemesinin önündeki engelin Rusya olduğunu açıkça ortaya koyuyordu (Neto 2006, 10). Nikolay'ın Japonya ziyaretinin ardında da gizli emeller olduğu kanısı Japonlar arasında güçlü idi. Gizli emeller olsun veya olmasın bu ziyaretin bir güç gösterisi olduğu konusunda şüphe yoktur. Ama Nikolay açısından durum böyle değildi elbette.

Nikolay Otsu hadisesi hakkında günlüğüne şunları yazıyordu:

29 Nisan. Harikulade bir güne uyandım. Tanrının büyük merhameti olmasaydı bu güzel günün sonunu göremeyecektim. Kyoto'dan çek çek eli küçük Otsu kasabasına gittik. Orada valinin evinde geçtik. Tamamıyla Avrupalı tarzda bir evdi. Bizim için bir pazar kurmuştu. Her birimiz ıvır zıvırlar, küçük biblolar aldık. İşte George bir saat sonra bana büyük bir hizmette bulunacak olan bambu bastonu burada satın almıştı. Öğle yemeğinden sonra dönüş yoluna hazırlandık ve George ve ben Kyoto'da akşam olmadan biraz dinlenebileceğimiz için seviniyorduk. Çek çeklerimize bindik ve sola doğru iki tarafı da kalabalık olan dar bir sokağa döndük. Tam o sırada kafamın sağ tarafına, kulağımın üstüne kuvvetli bir darbe hissettim. Döndüğüm anda bir polisin iğrenç ve nefret dolu yüzünü gördüm, iki eli ile tuttuğu kılıcını bana ikinci kez savuruyordu. Sadece bağırabildim: "Ne, ne istiyorsun?" diye. Çek çekin üzerinden kaldırma atladı. Canavar bana doğru yeni bir hamleyle hazırlanıyordu ve kimse onu durdurumuyordu. Bir yandan sokakta koşmaya başladım diğer yandan yaradan akan kanı elimle durdurmaya çalışıyordum. Kalabalığın içinde saklanmak istedim ama mümkün değildi. Çünkü Japonların hepsi korkmuş ve tüm yönlerde kaçmışlardı... Koşarken arkama bir daha döndüm ve polisi kovalayan George'u gördüm... Sonunda 60 adım kadar koştuktan sonra, bir sokak köşesinde durdum ve arkaya baktım. O zamana kadar, Tanrı'ya şükür, her şey bitmişti. George, kurtarıcım, bastonunun bir darbesi ile iğrenç varlığı devirmişti. Çek çeklerimize

yaklaştığımda [Japon] polisler saldırganı ayaklarından tutuyorlardı. Bir başka polis ise boynuna kılıcını dayamıştı. Anlamadığım şey nasıl olmuştu da George, ben ve o fanatik sokağın ortasında yalnız kalmıştık ve kalabalıktan kimse yardımuma koşmamıştı... Bizim gruptan kimse yardıma koşamazdı tabii çünkü uzun bir konvoy olarak ilerliyorduk. Hatta Prens Arisugava, üçüncü sırada idi, hiçbir şeyi görememişti. Herkesi rahatlatmak ve benim yanımda olmak için elinden geleni yapıyordu. Rambakh (doktor) ilk bandajı yaptı ve en önemlisi kanı durdurdu. Sokaktaki insanlar acıklı bir haldeydiler. Çoğu dizlerinin üzerine oturdular ve ellerini kaldırarak üzüntülerini gösterdiler. Her şeyden önemlisi canım Babam ve Annemi telaşlandırma düşüncesi beni üzdü, bu olayı onlara nasıl yazacaktım (Radzinskiî 1993, 25-26)?

Nikolay hadiseyi günlüğüne aktarırken oldukça soğukkanlı ve objektif bir kurgu sergilemişti. Biraz da naif bir biçimde suikast teşebbüsünü anlatırken kuzeni George'a kurtarıcısı rolünü vermeyi de ihmal etmiyordu. Epey bir kovalamaca sonunda George Japon polisi baston darbesi ile yere seriyor, ardından da diğer Japon polisler onu etkisiz hale getiriyorlardı. Bu hadise zamanın dünya basınında geniş şekilde yer alacaktı. Rusya İmparatorluğu veliaht prensine yapılan bu suikast teşebbüsü Pasifik'te bir savaşı dahi tetikleyebilirdi.

Otsu hadisesi hakkında Batı basınında çıkan haberlere ek olarak 1898 yılında bir macera romanı dahi yayınlanmıştır. Bu romandaki hikâye ise tamamen kurgusal olarak hadiseyi Rus anarşistlerinin örgütlediği büyük bir komploya bağlamış, suikastçinin onlar tarafından tutulduğunu iddia etmiştir (Krusow 1898).

Tabii olayın tüm detaylarını resmi tarih ağzından yazan bir versiyon da çıkacaktı. Burada önemli olan Çareviç'in onurunu koruyarak olayları Rusya İmparatorluğunun azametine gölge düşürmeden anlatmaktı. Bu yüzden resmi tarihi yazan Ukhtomskiy olayı tam detayları ile şöyle anlatıyordu:

Ne kadar zor olursa olsun, 29 Nisan (11 Mayıs) 1891 tarihine kadar Batı'da neredeyse hiç kimsenin adını bilmediği bu şehirde [Otsu] işlenmiş suçun koşulları ve detaylarının açıklanmasına ihtiyaç vardır. Bununla birlikte, bu şehir, yerlilerin gözünde her zaman dikkate değer bir öneme sahipti. M.S. 700 civarında o zamanlar ülkenin başkenti olan Otsu'da tüm yerel yasalar bir araya getirilmişti. Ülkenin tüm kanunlarının temeli burada atılmıştır. Oraya, bir demiryolu var olmasına rağmen, bize sıkıcı gelen geleneksel Japon çek çek arabaları olan "rikşa"lar ile gidiyoruz... Vahşi suikast girişiminin resmi versiyonuna ve "Hükümet Bülteni" tarafından yayınlanan daha sonraki olaylara geçiyorum:

Biva Gölü'nde küçük bir vapurla yapılan geziden sonra herkes kahvaltının verildiği valinin evine gitti. Kahvaltı sırasında, veliaht prens (*Naslednik Tsesareviç*), [Nikolay] hem Kyoto'da hem de Otsu'da

yapılan samimi karşılaşmadan bahsetti ve tüm nezaketleri için yerel valiye içtenlikle teşekkür etti.

Ekselansları sabah 01.20'de valinin evinden ayrılarak şehrin aynı sokaklarından Kyoto'ya doğru yola çıktılar. "Rikşa"lar şu sırayla gidiyordu: önde yerel polis şefi, onun arkasında Japon teşrifatçılarından biri, daha sonra 30-40 adım mesafesinde tek bir kişi tarafından çekilen ve diğer iki kişi ile arkadan itilen çek çek arabasıyla veliaht prens. Ekselanslarının hemen arkasında, Yunanistan Prensi George vardı ve onun arkasında yine de bir "rikşa" ile Prens Arisugava ve onun arkasında, yolculuğun en başından beri Japon İmparatoru tarafından her zaman Rus veliaht prensine eşlik etmesi emriyle gönderilen bir Japon İmparatorluk muhafızı gidiyorlardı. Daha sonra Rus Büyükelçisi, ardından Prens Baryatinskiy, peşi sıra hem Rus hem de Japon maiyetlerine mensup birçok kişi ve ayrıca yerel yetkililer gidiyorlardı. Cadde, yaklaşık sekiz adım genişliğindeydi [çok dardı] ve aşağı yukarı 50 "rikşa"dan oluşan kortej, arabaları aralarında boşluk kalmayacak şekilde bir sıra halinde, yol boyunca yolun her iki tarafında birbirinden 8-10 adım mesafesinde yerleştirilmiş iki sıra polis arasında ilerliyordu.

Alçak saldırgan Tsuda Sanzo, Japonya'nın bu Önemli Konuğu'nun güvenliğini sağlayan görevliler [polisler] arasındaydı. Sabahtan beri aynı yerdeydi, ancak daha sonra ortaya çıktığı gibi, herhangi bir suç niyetini göstermeden, muhtemelen kendisi için artık belirlediği kurbanın geçmesini bekliyordu. Veliaht prensin aynı yoldan ikinci kez geçeceğini biliyordu. Ekselansları'nın "rikşa"sı yanından geçer geçmez, saflardan zıpladı ve kılıcını çekerek, sağdan ve biraz arkadan, kılıcı iki eliyle tutarak, rikşa ile sürücü arasından sıyrılıp Veliaht Prens'in kafasına vurdu. Prens, arkasını dönerek kötü adamın ikinci kez vurmaya hazır olduğunu görünce, arabadan sokağın sol tarafına atladı. Aynı anda Prens George, "rikşa"sından atlayıp bir bambu bastonla saldırganı arkadan vurdu. O sırada, Majesteleri'nin baş arabacısı, nadir görülen bir soğukkanlılık ve cesaretle, kendini saldırgan polisin ayaklarının altına attı ve polisin ayaklarını elleriyle tutarak onu yere düşürdü. Prens George'un arabacısı, saldırganın bu sırada kılıcını düşürdüğünü görüp kılıcı yerden aldı ve boynuna ve sırtına iki darbe ile saldırganı neredeyse bayılttı ve ayağa kalkmasını imkânsız hâle getirdi.

Tüm bunlar, 15 veya 20 saniyeden fazla sürmedi, böylece her taraftan koşan polis, saldırganı zaten yerde yatarken yakalamayı başardı.

Komşu bir evde bir banka oturtulduğunda Majesteleri'nin ilk sözleri şuydu: "Önemli değil, yeter ki Japonlar bu olayın onlara karşı olan hislerimi ve misafirperverlikleri için duyduğum minnettarlığı bir şekilde değiştirebileceğini düşünmesinler!" Aynı sözler Veliaht Prens tarafından hemen birkaç saniye sonra yanına koşan Prens Arisugava'ya tekrarlandı.

Hemen Dr. Rambach geldi ve Majesteleri'ne sıkı bir sargı yaptı. Pansuman sırasında Çareviç, her iki maiyetin dehşete düşmüş ve çok heyecanlanmış mensuplarıyla dostane bir şekilde az önce olan olayı konuştu.

Bu arada, saldırganı görmek için caddenin karşısına geçen büyükelçimiz, onu iki polisin tuttuğu bir evde buldu. D. E. Şeviç, "dişlerini göstererek soruma kendisinin 'samuray' olduğu yanıtını

verdiğinde yüzündeki acımasız ifadeyi asla unutmayacağım” dedi. Bana bakarken gözlerinde derin, boyun eğmez bir nefret yanıyordu. Çareviç hemen valinin evine geri götürüldü. Sanki hiçbir şey olmamış gibi konuştu. İnsanlar saygıyla eğilerek Çareviç'in sakinliğine ve güler yüzüne hayran kaldılar. Valinin evinde yeni bir pansuman yapıldı ve aynı zamanda, Majesteleri'nin Otsu'dan Kyoto'ya götürülmesi için bir acil durum treni emredildi. Çareviç kendini o kadar çok neşeli ve hayat dolu hissediyordu ki onu kanepeye uzanmaya ikna etmek çok zor olmuştu. Majesteleri'nin sağlığının aldıkları yaranın tehlikeli olmadığını göstermesine rağmen, yine de oldukça güven verici bilgiler ancak Kyoto'ya vardıklarında ve filodan çağrılan doktorlar tarafından ikinci pansuman yapıldıktan ve yaranın kesin olarak tehlikesiz olduğu söylendikten sonra alınabilirdi.

Bu arada 30 Nisan (12 Mayıs) sabahı, yani suikast girişiminin ertesi günü, Japonya İmparatoru'nun akşam Kyoto'da olacağına dair resmi bir duyuru alındı.

Saat 23.00'te Japon İmparatoru geldi ve elçimiz, veliaht prensin emri üzerine tam bir üniforma giydi ve Majesteleri'ni karşılamak için gara gitti. İmparator elçiyi ayrı bir odada karşıladı. Son derece heyecanlıydı; sesi titredi. Majesteleri önce, veliaht prensin yarasının tehlikeli olmadığı konusundaki “tarif edilemez sevincini” ve İmparator ile İmparatoriçe'nin Veliaht Prens'in durumundan “sürekli” haberdar edilmesini istediğini dile getirdi. Sonra imparator, kendisi için bu anın “hayatının en büyük üzüntüsü” olduğunu söyledi. Ayrıca, Çareviç'i hemen görme arzusunu dile getirdi ve elçinin, Majestelerinin muhtemelen çoktan yattığını söylemesi üzerine Çareviç'i ertesi sabah ziyaret edeceğini söyledi. Resmi görüşmenin sonunda İmparator, Veliaht Prens iyileşene kadar Kyoto'da kalmaya kararlı olduğunu açıkladı.

Ertesi sabah İmparator, veliaht prensin Majesteleri'ni yatak odasında kabul ettiği otele geldi. Samimi bir şekilde geçen görüşme 20 dakika sürdü. Veliaht prensin öğleden sonra saat 4'te Rus filosuna taşınmasına karar verilir verilmez, İmparator, kendisini girişte bekleyen Veliaht Prens için tekrar otele uğradı. Arabadan çıkan İmparator, Çareviç'i oturmaya davet etti ve Majesteleri'nin arabada sağ tarafta onur yerini alması konusunda ısrar etti. Prens George ve Prens Arisugava ön koltuğa oturdular. Kyoto'dan Kobe'ye demiryolu yolculuğu sırasında, Prens Baryatinskiy ve elçimiz, yüksek protokol ile birlikte imparatorluk vagonunda yer aldılar.

Kobe'de Japon İmparatorunun bu asil konuğunu iskeleye götürecek bir imparatorluk arabası bekliyordu. Akşam saat 7'de, veliaht prens firkateyn “Azak Hatırası”nın güvertesine çıktı ve orada toplanan tüm mürettebat tarafından coşkulu ve sürekli tekrarlanan “Çok Yaşa”lar ile karşılandı.

1 (13) Mayıs tarihinden itibaren, Majesteleri tam bir sağlık ve huzur içinde firkateynde bulunuyorlardı. İmparator Hazretleri ayın 4'ünde (16'sında) [Mayıs] Majesteleri'nin doğrudan Vladivostok'a gitmesini istediklerinde, Çareviç, Kyoto'da Japon İmparatoru'nu 7 (19) Mayıs'ta yaklaşımakta olan ayrılışı konusunda telgrafi ile derhal bilgilendirdi ve Tokyo'yu ziyaret edemediği ve İmparatoriçe'ye kendini tanıtamadığı için içtenlikle üzgün olduğunu ekledi.

Ertesi gün Japonya İmparatoru da telgrafla cevap verdi ve aynı zamanda, kendi adına bir firkateynle gelen bir teşrifatçı aracılığıyla

Çareviç'i ayrılış gününde Kobe iskelesinde bulunan imparatorluk tesisinde kahvaltıya davet etti. O gün de İmparator oraya Kyoto'dan gelecekti.

Çareviç, İmparator'un davetini kabul etti. Bununla birlikte, akşam, Çareviç'in niyetini öğrenen ve sağlığından endişe eden doktorlar (yaranın alınmasından sonra 7. gündü), karaya çıkışına kesinlikle karşı çıktılar. Majesteleri, bu nedenle, İmparator'a telgraf çekmeye karar verdi, onu firkateyne davet etti ve İmparator'a veda etmeden Japonya'yı terk etmesi durumunda içtenlikle pişman olacağını ekledi. Ertesi gün, 7 (19 Mayıs), saat 12 ½'de, Japonya İmparatoru, Prensler Arisugava ve Kitaşirakava, Baş Mareşal, Saray Bakanı ve iki emir subayı eşliğinde "Azak Hatırası" firkateynine geldi. Japon ve bizim filomuzun bayraklarla süslenmiş tüm gemilerinin yelken serenlerine gönderilen mürettebatları Majesteleri'ni yüksek sesle "Yaşasın" ile karşıladılar. Japon imparatorluk bayrağı, Çareviç bayrağının yanında ana direğe yükseltildi. Maiyeti ve kendilerine daha önce verilen Japon nişanlarını takan amiralleri ile çevrilmiş ve Astra Nişanı şeridini giymiş olan veliaht prens, Japon İmparatoru'yla iskelede karşılaştı ve Japon Marşı'nın sesleri eşliğinde onunla birlikte kendi odalarına geçti.

Ardından yapılan kahvaltı çok samimi bir havada geçti. Kahvaltı sırasında, Çareviç, Japonya'nın İmparatoru ve İmparatoriçesi'nin sağlığına kadeh kaldırdı. Buna karşılık olarak, Majesteleri'nin Yüksek Konuğu, İmparator ve İmparatoriçe'ye bir kadeh kaldırarak yanıt verdi. Kahvaltının sonunda, yüksek protokol en samimi şekilde vedalaştı ve Japonya İmparatoru firkateyni terk etti. Aynı gün saat 5'in sonunda filomuz demir aldı ve iç deniz üzerinden Vladivostok'a doğru yola çıktı.

29 Nisan olayının meydana getirdiği ilk soru şudur: faili böylesine menfur bir suç işlemeye ne sevk etmiş olabilir?

Tsuda Sanzo'nun böyle çaresizliğe kapılmış bir adım atması için yalnız yabancı nefreti yeterli bir sebep gibi görünmüyor, özellikle de Otsu ve Biva Gölü her gün çok sayıda yabancı turist tarafından ziyaret edildiğinden kanlı içgüdülerini tatmin etmek için yeterince fırsatı vardı. Öte yandan, suçun nedeninin sırf Ruslara karşı beslenen nefret olduğunu varsaymak da kesinlikle imkansızdır, çünkü Japonya'da böyle bir nefret yoktur. Rusya, Japonya'ya hiçbir zaman zarar vermedi, onun zayıf ekonomisinden hiçbir zaman kendi çıkarları için yararlanmadı, tam tersine, onun meşru taleplerini her zaman hiçbir çıkar gözetmeden destekledi.

Şunu söyleyebiliriz ki Ruslar, hem Japonya'da çok az sayıda oldukları için hem de onları diğer milletlerden ayıran özel nitelikleri sayesinde Japonlar arasında en çok sevilmeyen halk değildir. Örneğin, denizcilerimiz Japon limanlarında son derece popülerdir, çünkü yerlilere karşı çok cömert ve naziktirler.

Ayrıca, çok nadir bazı gazete makaleleri dışında, genel olarak tüm yerel gazetelerin veliaht prensin beklenen gelişine oldukça sempatik tepki gösterdiği de eklenmelidir. Sonuç olarak, Çareviç'e saldıran suikastçı gazete hikayelerinden etkilenmemiştir.

Bu durumda münferit bir olayla karşılaşılıyor ve bu kanaat soruşturma sonuçlarıyla desteklenmiştir. Soruşturmada anlaşıldığı üzere saldırganın hiçbir ortağı yoktur. Tsuda Sanzo zaten tüm yabancılardan derinden nefret ediyordu. Polisteki 8 yıllık hizmeti sırasında, nefret ettiği yabancıları korumak ise sorumluluklarından

biriydi. Sert ve sosyal olmayan bir mizaca sahipti ve arkadaşları, resmi görevlerine özen göstermesine rağmen, onu vahşi içgüdülere sahip bir insan olarak tarif ediyorlar.

Japonya'da tamamen istisnai bir şekilde Rus veliaht prensine yapılan yüksek karşılama, ona her yerde İmparatorluk onurlarının verilmesi ve en önemlisi, tüm yolculuk boyunca Japonların kendileri tarafından bu önemli konuya göstermiş oldukları sevgi gösterileri ve alkışlar, tüm bunlar, kendi gençlik yıllarında bu aynı insanların yabancılara karşı derin bir nefret beslediklerini hatırlayan "samuray"ı uzun zamandır rahatsız ediyordu.

Her zaman yabancı karşıtı fanatizmiyle öne çıkan Japonya'nın eski başkenti Kyoto'da coşkulu bir karşılama, saldırganın ruhundaki husumet duygularını pekiştirmişti.

Salırgan için Kyoto'daki halkın Rus veliaht prensini sevinçle selamlaması ve imparatorluk bahçesinde geleneksel kıyafetleri içinde yaşlı ve genç "kuşe"lerin (imparator ailesi ile akraba ailelerin üyeleri) Çareviç'in önünde o zamana kadar sadece İmparator'un görebileceği eski bir top oyununu göstermeleri ile ilgili hikayeler dayanılmazdı. Kyoto Belediye Başkanı tarafından resmi bir şekilde okunan ve veliaht prense verilen Kyoto halkının mektubu, tüm bunlar, kederli münzeviyi çıldırttı ve o, kader gününün sabahı, bu muhterem konuyu korumak amacıyla yoldaşlarının saflarında sıraya girdiğinde, sinsi kararını çoktan vermiş olmalıydı.

29 Nisan suçunun tek mantıklı açıklaması budur. Eski ve deneyimli Japonlar bu varsayımlara tamamen katılıyor ve saldırganın sorgulanmasından bile, genel zihinsel durumu dışında, işlenmiş suçun somut ve doğrudan motive edici hiçbir nedeni olmadığı açıktır.

Bu alçaklığın ilk haberiyle, ülkede ortaya çıkan öfke patlaması geneldi ve kontrol edilemezdi. Denilebilir ki, veliahtın kaldığı süre içerisinde Kyoto ve Kobe'ye işlenen suçla ilgili korku ve tiksinti duygularını ifade eden bildiri göndermeyen şehir, köy, cemiyet veya kurum kalmamıştır. Binlerce destek mektubu, telgraf yazılmış ve ziyaretler yapılmıştır; [geçmiş olsun] telgraflarını almak için Kyoto'da alelacele kurulan ve 25 memurdan oluşan ofis, gece gündüz yoğun çalışmalarına rağmen aldığı tüm telgrafları kaydedecek zamanı bulamıyordu.

Prens Baryatinskiy ve elçimiz üç gün içinde birkaç yüz telgraf aldılar. Japon Saray Bakanlığı'nın yaklaşık hesaplamalarına göre 7 Mayıs (19) tarihine kadar yaklaşık 24 bin telgraf alınmıştır. Buna ek olarak, en uzak illerden bile Çareviç'e mektup ve hediyeler getiren heyetler neredeyse saatte bir Kyoto ve Kobe'ye geliyordu.

Majestelerinin doğum gününde, aralarından bazıları çok değerli olan çeşitli hediyelerle dolu üç vapur Osaka'dan çıktı ve veliaht prensin firkateyninin önünde durdu. Firkateyne Osaka tüccarlarının hediyelerinin kabul edilmesini isteyen bir heyet gönderildi. Akşama kadar "Azak Hatırası"nın güvertesi sanat eserleri, kırsal ürünler, tatlılar ve diğer şeylerle tam anlamıyla kaplanmış oldu. Bu naif ama içten bir görüntü, Majesteleri'ni çok etkiledi.

Japon din adamları ve öğrenciler geri kalmadılar. Japonya'nın her yerinde Budist ve Şinto rahipleri Çareviç'in iyileşmesi için halka açık dualar yaptılar. Üniversitelerden ve Japonya'daki tüm okullardan gelen heyetler olaya öfkelerini dile getirdiler ve Majesteleri'ne hızlı iyileşme dileklerini dile getirdiler (Ukhtomskiy 1897, 37-49).

Bu resmi tarih versiyonundan anlıyoruz ki, saldırganı ilk düşüren aslında ne Prens George ne de Japon polisler, sade bir çek çek işçisi (sürücüsü) olan ve Nikolay'ın çek çekini çeken bir vatandaştı. Soğukkanlı bir biçimde saldırganın ayaklarına kendini atarak tutuyor ve onun devrilmesine sebep oluyordu. Ardından da Prens George'un arabacısı hızlı davranıyor, saldırganın düşen kılıcını alarak ona iki darbe vuruyor ve neredeyse onu bayıltıyordu. Yani tam etkisiz hale getiriyordu. Olayın ardından (ertesi gün) İmparator'un Nikolay'ı ziyaret etmek için Kyoto'ya yanına gelmesi, fakat istirahatte olan Nikolay'ı ancak ertesi günü görebilmesi hem Japonların yaşanan hadiseden nasıl dehşete düştüklerini çok iyi açıklaması hem de Rusların tavrını göstermesi açısından önemlidir. Japon İmparatoru'nun ve ailesinin her türlü protokollerini çiğneyerek Nikolay'ın ayrılması öncesi ilgileri, hatta bir kahvaltı için Rus firkateynine çıkmaları olağan şeyler değildi.

Belki de bu yüzden Ruslar olayı uzun uzun irdeledikten sonra suikast teşebbüsünün münferit bir olay olduğuna karar vermişlerdi. Resmi tarih yorumunda bu teşebbüsün Nikolay'ın Japon halkı ve İmparatorluk ailesi tarafından fazlaca sevgi ve saygı ile karşılanmasına bir tepki olduğu sonucuna varılmıştır. Bu olaydan üç buçuk yıl kadar sonra Nikolay Rusya İmparatorluğu tahtına oturacak ve II. Nikolay adını alacaktır. Yine bu olaydan 13 yıl sonra da Pasifik'te Rus-Japon Savaşı gerçekleşecek ve Rusya İmparatorluğu dönemin ağır yenilgilerinden birini alacaktır.

Kowner, Otsu Hadisesini anlatırken, ileriki yıllarda Nikolay'ın Japonya'dan intikam alma hislerinin kaynağı olarak bahseder. Kuzeydoğu Asya'da Rusya'nın artan müdahaleleri Japonya'yı rahatsız eden tek konu değildi. Nikolay Japonya'dan sonra Vladivostok'a geçecek ve Trans-Sibirya demiryolunun doğu ucundan inşaatını başlatacaktı. Bu da Rusya'nın Uzak Doğu'da kalıcı bir sömürgeci güç olarak yerleşmesi anlamına geliyordu (Kowner 2006, 275). Ancak hem Nikolay'ın günlüğündeki hem de resmi tarih yorumundan bu iddiayı destekleyecek bir yorum bulmak imkansızdır. Nakanishi de bu olayın Nikolay'ın dünyasında Japon karşıtı bir iz bıraktığını ve zaman zaman bu retoriğini Japonlar hakkında aşağılayıcı sözler söyleyerek gösterdiğini iddia eder (Nakanishi 2006, 10).

Tsuda Sanzo: saldırganın yargılanması

Peki, kimdi bu Sanzo? Mustafapaşa duvar resminde vahşi bir Samuray olarak resmedilen kişi gerçekten bir Samuray mıydı? Saldırgan Tsuda Sanzo çocukluğunda memleketi Dodo'nun feodal samuray beyinin hizmetkarı olarak çalışmıştı. Ön soruşturmayı yapan savcı Sanzo, saldırısının sebebi olarak onun ileride Japonya'yı işgal etme amacı taşıyan yabancı ajanları engellemeye

çalıştığını düşündüğü sonucuna varmıştı. Dava sürecindeki savcı ise bu hareketin Japon İmparatoru'nun ailesine yapılmış bir saldırı, yani vatana ihanet olarak görülmesi gerektiğini söylemiş ve idam cezası talep etmişti. Ancak yüksek mahkeme yargıçları bunu kabul etmeyerek Sanzo'yu ömür boyu hapis ile cezalandırmışlardı (Yong-Shik Shin 1989, 2). Hükümetin tüm baskılarına rağmen saldırgan Tsuda Sanzo ölüme mahkûm edilmedi. Yüksek mahkeme yargıcı Kojima Korekata onu cinayete teşebbüsten ömür boyu hapse mahkûm etti. Bu da İçişleri Bakanı Saigo Tsugumichi ve Dışişleri Bakanı Aoki Shuz'un istifaları ile sonuçlandı ki, Rusya bununla tatmin olmuş göründü (Kowner 2006, 275).

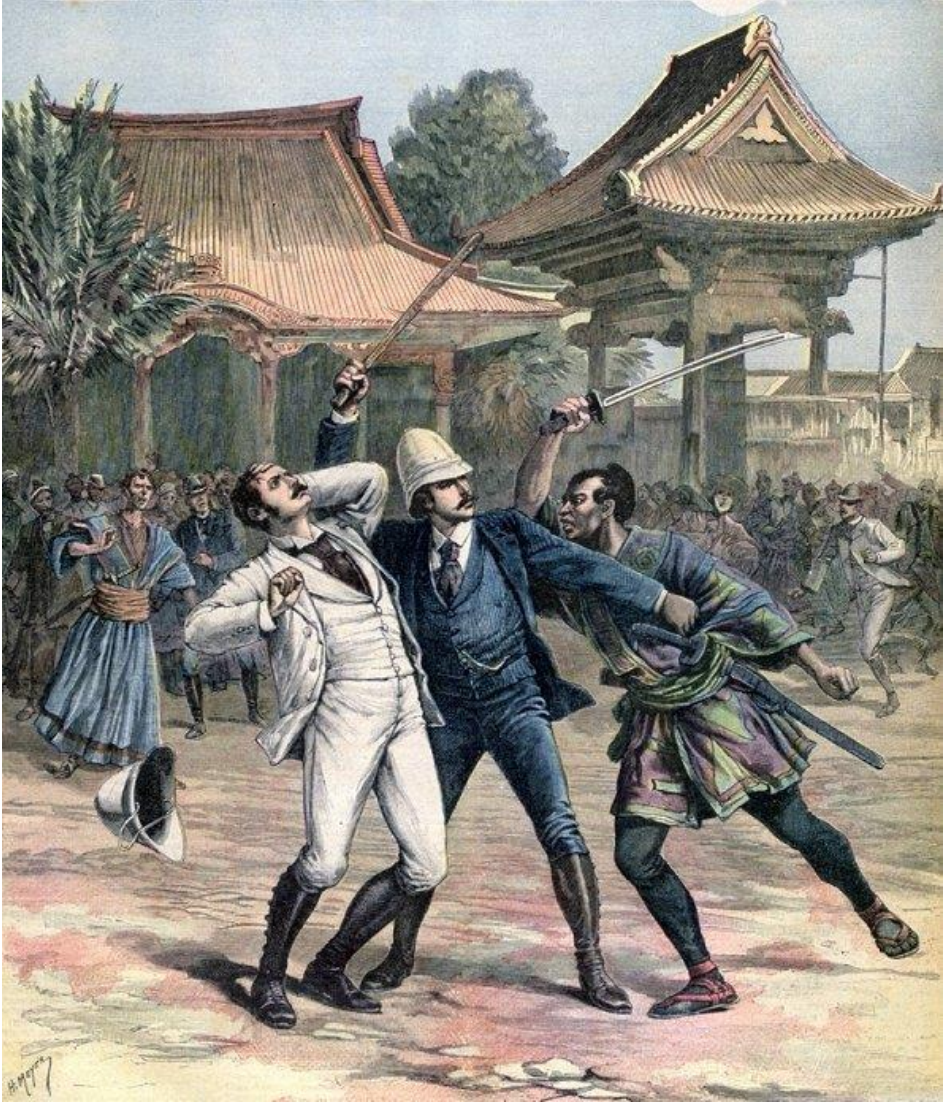
Mahkemenin ardından Hokkaido Adası'ndaki bir hapishaneye gönderilen Sanzo 29 Eylül 1891 de orada hastalanarak öldü.

Yunan gururu

O sırada olayın yankılarının en çok hissedildiği yerlerden biri de Yunanistan olmuştur. Atina'da çıkan *Asty* gazetesi 6 Mayıs 1891 tarihli nüshasında olayı Yunan gururunu okşayıcı bir versiyonla anlatmaktaydı. Olaya mitolojik öğeler de katılan hikâyede büyük ve güçlü ülkenin prensinin küçük ve fakir ülkenin (aynı zamanda kuzeni olan) prensi tarafından nasıl kurtarıldığı ballandırılarak anlatılıyordu. Burada Nikolay ufak tefek ve kibar, George ise heybetli ve güçlü bir şekilde resmediliyordu. Bu versiyonda Otsu olayı iki yerlinin bıçakları ile prene saldırması, birinin korkunç bir yara açması, kanın fışkırmaya başlaması ve ardından diğer prensin bastonu ile saldırganı yere sermesi ve Nikolay'ın hayatını kurtarması olarak anlatılıyordu (Schneider 2016, 1).

Otsu Hadisesi'nin resimleri

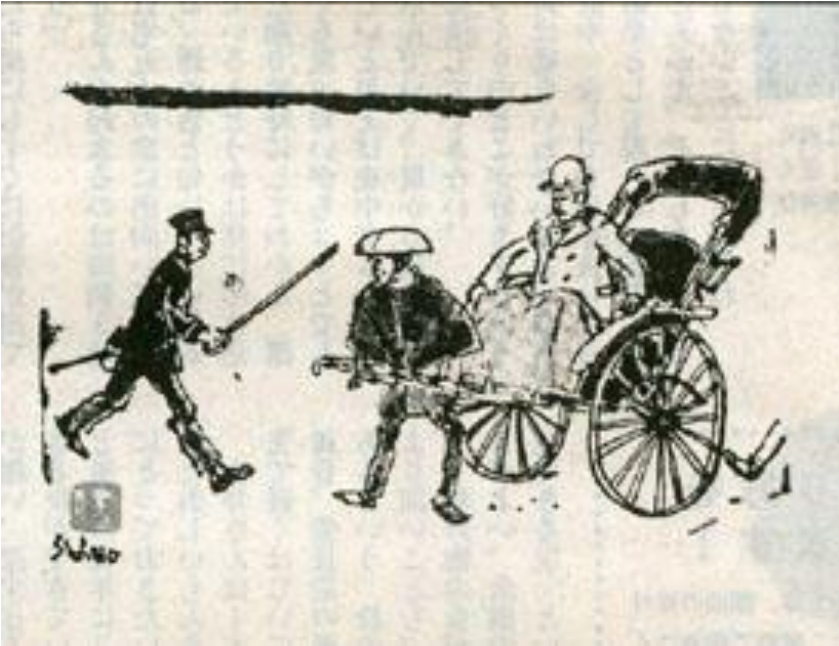
Bu makalenin yazılmasının ana sebebi olan Mustafapaşa'daki Haralambos Konağı'nda bulunan duvar resmi ve Otsu Hadisesi hakkında Türk yazınında çıkan tek makale Prof. Yıldırım Özbek'in Mustafapaşa (Sinassos)'taki Haralambos Sultanis evinin duvarındaki resim ile ilgili olanıdır (Özbek 2017). Özbek bu makalesinde hem resmi, hem de bu resmin ilham alındığı *Le Petit Journal*'daki çizimi detayları ile açıklar. Otsu hadisesi ve Türk taşrasındaki Rumlar üzerindeki etkilerini analiz eder.

Resim 1: Oldukça Oryantalist bir şekilde çizilmiş *Le Petit Journal*'daki Otsu Hadisesi illüstrasyonu (*Le Petit Journal* 1891)

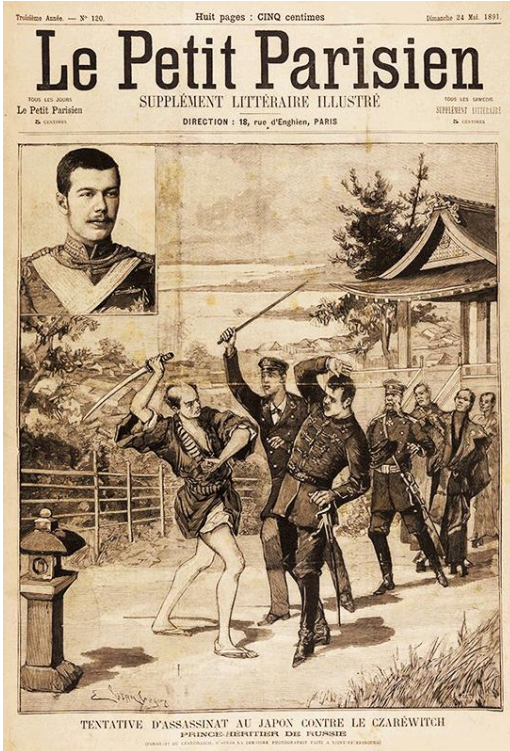
Resim 3: Döneme ait bir Japon kartpostalındaki illüstrasyonda saldırganın polis üniformasında olduğu görülüyor ("Memo Box" 2019).

Resim 4: Bir Japon gazetesindeki illüstrasyonda saldırganın Meiji dönemi polis üniforması net bir biçimde görülüyor ("Kometarou" 2021).

Resim 5: Rus ressam P. İlyişev tarafından yapılmış gerçekçi bir illüstrasyon, tarihsiz (Schneider 2016).

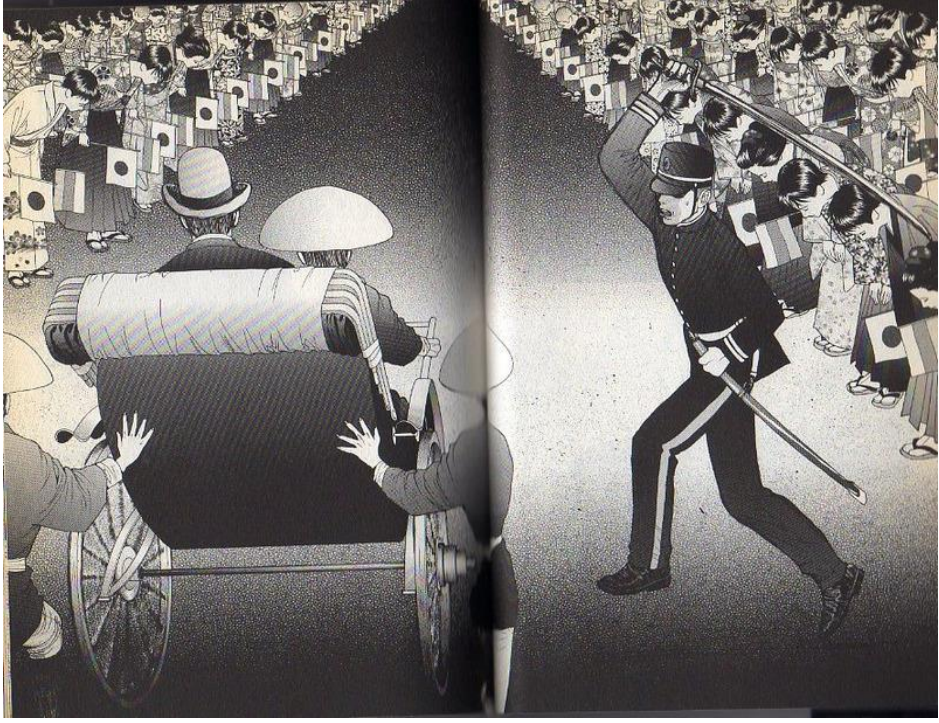
Resim 6: *Le Petit Parisien* Dergisinin Kapağındaki illüstrasyon oryantalist bakış açısını etkileyici bir şekilde ortaya koyarken Yunan Prensinin müdahalesini gerçekçi olmayan bir şekilde tasvir ediyor ("İmperskii Arhiv" 2019).

Resim 7: Otsu sokaklarından geçen konvoyun Japonlar tarafından yapılmış bir illüstrasyonu. Tarihsiz ("O knige istorika-yaponoveda, professora, d.i.n. K.O. Sarkisova 'Put k Tsusime'" 2019).

Resim 8: 28 Mayıs 1891 tarihli Yunan *Asty* Gazetesinin kapağı. *Le Petit Parisien*'deki illüstrasyon kopya edilmiş ve aynen kullanılmış (Schneider 2016).

Resim 9: Modern Japon Anime illüstrasyonunda Otsu vakası (2010).

Sonuç

Otsu hadisesi Japonya için önemli bir yargı bağımsızlığı sınavı olmuştur. Avrupa monarşileri ile yakınlığını ve olaydan dolayı üzüntülerini göstermek isteyen İmparator ve siyasetçiler suikastçi için ölüm cezası verilmesi yolunda epey gayret sarf etmiş olsalar da, Japon yüksek mahkemesi mevcut kanunlar çerçevesinde sadece müebbet hapis cezası vermiştir. Meiji Japonya'sının anayasal sistemi işlemiş, hem muhtemel bir uluslararası gerginliğin önüne geçilmiş hem de içeride halkın adalete olan güveni tazelenmiştir.

Otsu hadisesinin Batı'daki yankıları ve resmedilişi 20 yıldan fazladır hızlı bir Batılılaşma ve modernizasyon içinde olan Japonya'nın Batı'da hala oryantalist bir bakış açısından potansiyel bir koloni genişleme alanı olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Vahşi bir samuray olarak resmedilen suikastçi, aslında düzenli Japon polis gücünün modern Batılı giysileri içinde bir memur olmasına rağmen on dokuzuncu yüzyıl başı samuraylarına benzetilmek istenilmiştir.

Bir başka konu ise Yunan Prensini Nikolay'ın hayatını kurtarıp kurtarmadığı konusudur. Olayın tüm detayları incelendiğinde aslında Nikolay'ın hayatını kurtaran iki kişinin Japon çek çek sürücüleri olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu başarılarından dolayı kendilerine ödülleri, madalyalar ve emekli aylıkları bağlanmıştır. Ama gerek resmi tarihlerde gerek hatırat ve gerekse Batı basınında olayın versiyonlarında kendisi de bir Batılı asilzade olan Yunan Prensine Nikolay'ın hayatını kurtarma kahramanlığı layık görülmüştür.

Olaydan 13 yıl sonra patlak veren Rus-Japon savaşına bu hadisenin etki edip etmediğini söylemek en azından şimdilik çok mümkün değildir. Ancak unutulmamalıdır ki Nikolay Japonya'dan Vladivostok'a geçmiş ve Trans-Sibirya Demiryolu inşaatının doğudan başlatılmasının temel atma törenine iştirak etmiştir. Pasifik'te genişleme arzuları olan Rusya İmparatorluğu bu dönemde lojistik imkânsızlık sebebi ile barışçıl politika uygulamış olsa da, yirminci yüzyılın başında demiryolunun tamamlanmasından hemen önce, Rusya'nın Pasifik'teki pozisyonu değişmeye başlamıştır. 1904-1905 Rus-Japon savaşında büyük bir mağlubiyet alan Rusya İmparatorluğu'nun bu hezimetinde demiryolunun henüz tamamlanmamış kısımlarının yarattığı lojistik sorunlar önemli rol oynamıştır.

Mustafapaşa'daki bir duvar resminin ardında yatan bir hikayeyi özellikle Rus kaynaklarına dayandırarak açıklamaya çalışan bu çalışmanın konu hakkındaki diğer çalışmalar açısından tamamlayıcı olması umulmaktadır.

Kaynakça

- Bertin, Celia. 1982. *Marie Bonaparte: A Life*. Yale University Press: New Haven.
- Fromkin, David. 1980. "The Great Game in Asia". *Foreign Affairs* 58 (4): 936-51. <https://doi.org/10.2307/20040512>.
- Hauner, Milan. 1984. "The Last Great Game". *Middle East Journal* 38 (1): 72-84.
- "İmperskii Arhiv". 2019. 2019. <http://archive-khvalin.ru/propoved-politicheskogo-ubijstva/>.
- Kaye, John William. 1857. *History of the war in Afghanistan*. Londra: L. Bentley.
- "Kometarou". 2021. Ameba. 31 Ağustos 2021. <https://ameblo.jp/pepasa80/image-12695217022-14994302594.html>.
- Kowner, Rotem. 2006. *Historical Dictionary of the Russo-Japanese War*. Lanham: The Scarecrow Press, Inc.
- Krusow, Major von. 1898. *Die Fahrten und Abenteuer des Thronfolgers Nikolaus von Russland in Japan*.
- Laruelle, Marlène. 2008. "'The White Tsar': Romantic Imperialism in Russia's Legitimizing of Conquering the Far East". *Acta Slavica Iaponica* 25: 113-34.

- Le Petit Journal. 1891. "İllüstrasyon", 30 Mayıs 1891. <https://preview.redd.it/6xbkya8vwwt81.jpg?width=1748&format=pjpg&auto=webp&s=fb02c49023612ea699201d5d787af72b754f4eac>.
- Lensen, George Alexander. 1961. "The Attempt on Life of Nicholas II in Japan". *The Russian Review* 20 (3).
- "Memo Box". 2019. Ameba. 27 Kasım 2019. <https://ameblo.jp/motoharu567/image-12548767549-14650929576.html>.
- Nakanishi, Michiko. 2006. *Heroes and Friends: Behind the Scenes at the Treaty of Portsmouth*. Place of publication not identified: Peter Randall Pub.
- Neto, Newton Ribeiro Machado. 2006. "How the Ōtsu Incident evidenced the social and political tensions of late Meiji Period?" *Modern Japanese History Paper*. University of Sheffield, School of East Asian Studies.
- "O knige istorika-yaponoveda, professora, d.i.n. K.O. Sarkisova «Put k Tsusime»". 2019. Obşestvo «Rossiya-Yaponiya». 05 Haziran 2019. <https://russiajapansociety.ru/?p=11942>.
- Özbek, Yıldırım. 2017. "Sinassos (Mustafapaşa) Duvar Resimlerinde Tarihi Bir Konu: Otsu Vakası". *Mediterranean Journal of Humanities* 7 (2): 359-65. <https://doi.org/10.13114/MJH.2017.369>.
- Radzinskiĭ, Ėdvard. 1993. *The last Tsar: the life and death of Nicholas II*. Londra: Arrow.
- "Rakuten Blog". 2019. 2019. <https://plaza.rakuten.co.jp/libpubli2/diary/201905100000/>.
- Rezun, Miron. 1986. "The Great Game Revisited". *International Journal* 41 (2): 324-41. <https://doi.org/10.2307/40202372>.
- Schneider, Miriam. 2016. "Tsarevich Nicholas of Russia and Prince Georgios of Greece: A tale of two princes". Heirs to the Throne Project. University of St. Andrews. http://heirstothethrone-project.net/?page_id=2357.
- Ukhtomskiy, E. E. 1897. *Puteshestvie Gosudarya Ėmperatora Nikolaya II na Vostok (v 1890-1891)*. St. Peterburg: Brokgauz.
- Yong-Shik Shin, Peter. 1989. "The Otsu Incident: Japan's hidden history of the attempted assassination of future Emperor Nicholas II of Russia in the town of Otsu, Japan, May 11, 1891 and its implication for historical analysis". Philadelphia: University of Pennsylvania.
2010. Ameba. 26 Eylül 2010. <https://ameblo.jp/gjguiuiyo0/entry-12525905333.html>.

